

Vergaderjaar 2009–2010

31 475

Huis voor democratie en rechtsstaat

Nr. 14

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 februari 2010

In aansluiting op mijn brief van 30 november 2009¹ wil ik u met deze brief informeren over de locatie van het Huis voor democratie en rechtsstaat in Den Haag. Verder wil ik u informeren over de voorbereiding van de oprichting van de stichting. Met deze brief beoog ik, na overleg binnen de voor dit project ingestelde interbestuurlijke Stuurgroep, tevens antwoord te geven op de resterende vragen ter zake van de huisvesting die zijn gesteld in het algemeen overleg van 1 oktober 2009² van ondergetekende met de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uit uw Kamer.

1. Oprichting Stichting Huis voor democratie en rechtsstaat

Als onderdeel van de oprichting van het Huis zal ook een Stichting Huis voor democratie en rechtsstaat worden opgericht. Ik heb de heer drs. W.J. Deetman, lid Raad van State, bereid gevonden als voorzitter zitting te nemen in de raad van toezicht van deze stichting. De komende maanden zullen samen met deze beoogd voorzitter selectiegesprekken worden gevoerd met een aantal personen die zich kandidaat hebben gesteld voor de raad van toezicht. Het streven is in april de werving af te ronden. Ik zal u dan, na overleg met de Stuurgroep, informeren over de te benoemen andere leden. De raad van toezicht van de stichting in oprichting zal vervolgens een directie werven en een voorstel doen voor een te benoemen directie. Het streven is de nieuwe stichting in september 2010 op te richten.

Intussen wordt door of in samenspraak met de fusiepartners³ onverminderd gewerkt aan de uitvoering van de verschillende, door de Stuurgroep gewenste, proeftuinen, zoals het scholierenprogramma De Haagse Tribune dat dit jaar moet groeien van een capaciteit van 25 000 scholieren per schooljaar tot 60 000 scholieren per schooljaar, met gebruikmaking van tijdelijke huisvestingsmogelijkheden. Verder zijn er in het land activiteiten rond de komende gemeenteraadsverkiezingen voor jongeren die op 3 maart 2010 voor het eerst hun stem uit kunnen brengen, «wegwijs-

¹ Kamerstukken II 2009/2010, 31 475, nr. 12.

² Kamerstukken II 2009/2010, 31 475, nr. 10.

³ Stichting Bezoekerscentrum Binnenhof (SBB) en Stichting Instituut voor Publiek en Politiek (IPP).

dagen» voor scholieren en nieuwe Nederlanders in gemeentehuizen in heel het land alsmede een actieonderzoek in de vorm van een nationale dialoog over de huidige betekenis van – ook in het Europees en internationaal recht verankerde – mensenrechten in Nederland. Ten slotte worden dit voorjaar nieuwe mobiele applicaties en internettoepassingen voor de verschillende doelgroepen ontworpen en uitgetest.

2. Beveiliging van het Huis

Naar aanleiding van de tijdens het algemeen overleg gestelde vraag naar een dreigingsanalyse, heeft een nadere oriëntatie plaatsgevonden van de inschatting van een eventuele dreiging. Uitkomst daarvan is, dat wordt ingeschat dat het Huis voor democratie en rechtsstaat geen risicoaantrekend profiel heeft. Het Huis als zodanig heeft een eigen beveiligingsniveau passend bij de publieksfunctie. Voor de onderzochte locaties geldt wel dat op de Hofplaats, door de ligging nabij het Binnenhof, rekening gehouden zou moeten worden met meer beveiligingsrisico's en daardoor mogelijk hogere kosten. Het opvragen van een dreigingsinschatting of analyse is in deze fase niet opportuun. In een latere fase worden de diverse schakels van de beveiliging ingevuld. De stichting zal verantwoordelijk zijn voor de beveiliging in het Huis. Overeenkomstig de normale taakverdeling is de Burgemeester van Den Haag samen met de Hoofdofficier van Justitie verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare orde en de strafrechtelijke handhaving rondom het Huis. De minister van Justitie is verantwoordelijk voor eventuele persoonsbeveiligingsmaatregelen van personen die op de limitatieve lijst staan. Bij de ontwikkeling van het Huis zal rekening gehouden worden met het feit dat mensen die op deze limitatieve lijst staan ook het Huis kunnen bezoeken.

3. De taken van beide kamers der Staten-Generaal

Het Huis neemt geen taken over van de Tweede Kamer of de Eerste Kamer. De projectbeschrijving gaat daar ook vanuit. Zo zal het bezoekers- en informatiecentrum van de Tweede Kamer blijven bestaan en ook de mogelijkheid behouden om groepen te ontvangen – zoals opgemerkt in mijn toelichtende brief bij de statuten.

De statuten en de subsidievoorwaarden laten wel de mogelijkheid open dat beide kamers de door hen gewenste activiteiten (als project) aan het Huis opdragen. Afspraken over die activiteiten worden dan apart vastgelegd. Mochten die activiteiten een structureel karakter hebben of krijgen, dan bestaat in beginsel de mogelijkheid deze over te hevelen en onder de structurele subsidie te brengen. De besluitvorming hierover ligt geheel bij beide kamers, in samenspraak met het Huis.¹

4. Fysieke verbinding met het Binnenhof

Voor de huisvesting in Den Haag is als eis opgenomen dat de locatie op loopafstand van het Binnenhof is gelegen. Daarbij wordt een afstand van maximaal 600 meter als maatstaf gehanteerd. Een fysieke verbinding in de vorm van een tunnel of een brug is geen eis die voortvloeit uit de beoogde activiteiten die het Huis mogelijk moet maken. Er zijn wel voordelen van een fysieke verbinding: zo zou een zeer korte brug of tunnel extra service bieden voor de bezoekers en mogelijk (marginale) besparingen op het punt van ruimtegebruik voor bepaalde voorzieningen (toiletten, garderobe, ontvangstruimte). Een fysieke verbinding, in welke vorm dan ook, blijkt zeer kostbaar², logistiek niet optimaal en concurreert in termen van beleving met een korte wandeling via een aantrekkelijke en levendige route tussen het Huis en het Binnenhof. Zo'n route vraagt in principe geen aanvullende investeringskosten en exploitatiekosten. Niettemin is het denkbaar dat de route in de openbare ruimte wordt gemar-

¹ Kamerstukken II 2009/2010, 31 475, nr. A/6. blz. 6.

² In opdracht van het ministerie van BZK en de gemeente Den Haag zijn de kosten van verschillende verbindingen onderzocht. Daaruit komt een kostenindicatie van € 16 miljoen voor een tunnel onder de stoep van het Spui. Brugvarianten worden geraamd op € 5 tot € 15 miljoen, nog afgezien van haalbaarheidsrisico's en planvertragingen.

keerd. Uit onderzoek naar de logistiek van de bezoekersstromen is gebleken dat het programma dat nodig is voor het uitvoeren van de veiligheidscontrole van groepsbezoekers van het Binnenhofcomplex het best ondergebracht kan worden op het Binnenhofcomplex zelf. Hierdoor is een fysieke verbinding niet nodig. De capaciteit kan, naar ik heb begrepen en zoals het zich nu laat aanzien, voldoende worden verhoogd door aanpassingen binnen het Binnenhofcomplex. Dit betreft een eigen verantwoordelijkheid van de Eerste Kamer en Tweede Kamer. Het Huis zal daarop kunnen inspelen met een goede planning van de groepsbezoekers en door middel van instructie en begeleiding. Een fysieke verbinding tussen de gebouwen van de Tweede en de Eerste Kamer kan, zo heb ik begrepen, via het gebouw van de Raad van State worden gerealiseerd. Het overleg tussen betrokken partijen dienaangaande ontwikkelt zich, naar verluid, positief.

5. De samenwerking met Nieuwspoor

In aansluiting op het algemeen overleg is in samenspraak met vertegenwoordigers van de Stichting Internationaal Perscentrum Nieuwspoor het voorstel ontwikkeld om de mogelijke manieren van samenwerking tussen het Huis voor democratie en rechtsstaat en Nieuwspoor te laten verkennen door een onafhankelijk onderzoeksbureau. Het onderzoek is in december 2009 begonnen. De onderzoekers hebben daarbij expliciet als opdracht meegekregen om bij hun inventarisatie van samenwerkingsmodaliteiten a priori geen enkele samenwerkingsvorm uit te sluiten. De verkenning zal in ieder geval betrekking hebben op de organisatievorm, de huisvesting, de bedrijfsvoering/financiën, het personeel, publiciteit en strategie en inhoudelijke activiteiten/programmering. Op basis van het onderzoek zal binnenkort, in samenspraak met Nieuwspoor, de besluitvorming ter zake worden voorbereid. Het onderzoek had en heeft wat mij betreft geen invloed op de besluitvorming over de huisvesting. Samenwerking met Nieuwspoor acht ik in beginsel mogelijk, ongeacht de huisvestingslocatie.

6. Aanpassing exploitatieopzet

Naar aanleiding van de voorgenomen structurele bijdrage van de Tweede Kamer aan het programma en de uitwerking van de huisvestingsmogelijkheden is een herziening van de exploitatieopzet opgesteld. De wijziging maakt vooral meer mogelijk op het gebied van programma, simulaties, evenementen, conferenties, exposities, een interactieve website en marketing. Ook sluit dit aan op de ambitie, in omvang en locatie, voor de huisvesting van het Huis in Den Haag. Door verschuivingen binnen de afzonderlijke posten en een beperkte herziening van de raming van de afzonderlijke posten is een beter bij de ambitie passend budget voor de (totale) jaarlijkse huisvestingslasten ontstaan. Hoewel binnen deze exploitatieopzet een verdere uitwerking en bijstelling mogelijk is, onder andere naar aanleiding van (markt)onderzoek en ervaringen met de activiteiten die het Huis gaat ontplooiën, wordt hiermee wel een taakstellend budget gegeven voor de huisvestingslasten. In de bijlage is een specificatie van deze herziene exploitatieopzet opgenomen.

7. Locatiekeuze

In mijn brief van 30 november gaf ik aan na overleg binnen de stuurgroep, op 28 januari 2010, meer te kunnen zeggen over de locatiekeuze. De nadere studie naar de mogelijkheden op de locatie Spui-Kalvermarkt heeft ertoe geleid dat is komen vast te staan dat, uitgaande van het vastgestelde ruimtelijk en functioneel programma van eisen, de huisvesting niet op die locatie kan worden gerealiseerd op een wijze die inpasbaar is

binnen de herziene exploitatieopzet. Dit betekent dat deze locatie als mogelijkheid nu is afgefallen. Thans worden onder verantwoordelijkheid van de Stuurgroep en na overleg met de fusiepartners alternatieve scenario's uitgewerkt, uitgaande van de in paragraaf 6 geschetste exploitatieopzet, het programma van eisen (inclusief de eis van vestiging op loopafstand van het Binnenhof).

8. Besluitvorming

Zoals ik in mijn vorige brief aan uw Kamer opmerkte, hebben de Staten-Generaal nadrukkelijk een rol bij het mede vaststellen van het financiële kader voor dit project. Bij dit project wordt immers rekening gehouden met de structurele extra inzet van middelen (vanaf 2012) uit de begroting van de Staten-Generaal (IIA), zoals besproken tijdens de behandeling van de Raming van de Tweede Kamer voor 2010 in uw Kamer. Zonder deze extra inzet van middelen is de verdere ontwikkeling van het Huis met het geschetste ambitieniveau niet mogelijk. De Tweede Kamer als zodanig kan daarmee een daadwerkelijk realisatie van het Huis met een aansprekend ambitieniveau mogelijk maken. Als voorwaarde voor de voortgang van het project in de richting van het beschreven ambitieniveau geldt dat de daadwerkelijke, structurele, reallocatie van die middelen vanuit de begroting van de Staten-Generaal naar de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) plaatsvindt voor een bedrag van 2,381 mln.¹ Voor de realisatie van het project en de uitwerking van de diverse huisvestingsscenario's is het gewenst dat uw Kamer ook formeel bevestigt dat het met die reallocatie kan instemmen.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
G. ter Horst

---

¹ Zie Kamerstukken II 2009–2010, 32 123 hoofdstuk IIA, nr. 2, blz. 17. Het gaat om een bedrag van € 2 381 000 structureel, afkomstig van artikel 2.3 (de post uitgaven schadeloosstelling Europarlementariërs). Vanaf 2014 dient het volledige bedrag beschikbaar te zijn om deze exploitatie mogelijk te maken.

Aangepaste exploitatie van het Huis in 2013/2015 e.v.j.

EXPLOITATIERAMING Structureel	Projectbeschrijving 06/03/2009 (na indexering) ¹ (bedragen x € 1 000)	Aangepaste raming 17/02/2010 (bedragen x € 1 000)
Lasten	7 234	10 034
Apparaatsuitgaven	3 757	3 982
Programma-uitgaven	1 664	2 963
Huisvesting ²	1 813	2 495
Onvoorzien	–	594
Baten	7 316	10 044
Entreegelden	675	920
Overige inkomsten	1 603	1 705
Subsidie BZK	4 986	4 986
Bijdrage TK (maximaal)	–	2 381
Donateurs	52	52
Exploitatiesaldo	82	10

¹ Aanpassing van de cijfers in de projectbeschrijving (prijsspeil 2008) op basis van: stijging CAO welzijn 2008 en 2009, prijsindexcijfers van overige zakelijke diensten 2008/1-2009/3 CBS, prijsindexcijfer van exploitatie van en handel in onroerend goed 2008/1-2009/3 CBS, CCPI Recreatie en cultuur 2008, 2009, CBS inflatiecijfer, Loon en prijsbijstellingsbrieven ministerie van Financiën 2008 en 2009, meerjarencijfer begroting H IIA art.2.1.

² De huisvestingslasten omvatten: (Casco) huur gebouw, huur parkeerplaatsen, afbouwpakket, BTW compensatie van nieuwbouwinvestering, exploitatielasten, afschrijving van losse inrichting is opgenomen bij programmauitgaven.

Toelichting

Algemeen

In de vastgestelde projectbeschrijving voor het Huis is een exploitatie-opzet opgenomen voor wanneer het Huis op volle kracht functioneert. Tot die periode is sprake van een geleidelijke opbouw van activiteiten en budget. De herziening komt voort uit de uitwerking van het project ten opzichte van de op 6 maart 2009 vastgestelde projectbeschrijving. De exploitatieraming is geactualiseerd en nader gewijzigd op basis van:

- de indexering van het (oorspronkelijke) prijspeil 1e kwartaal 2008 naar prijspeil derde/vierde kwartaal 2009
- de opname van een post onvoorzien binnen de uitgavencategorieën
- de voorgenomen bijdrage van de Tweede Kamer (hoofdstuk IIA)
- een beter bij de ambitie passend budget voor huisvesting van het Huis.

Toename van de geraamde uitgaven

De herziene raming van de uitgaven is opgebouwd uit een veel bredere inzet in activiteiten, een kleine toename van het personeelsbestand en hogere raming van de kosten van huisvesting.

Uit het locatieonderzoek bleek dat huisvesting nabij het Binnenhof vroeg om een verhoogd budget voor de huisvesting. De vergelijking liet een tekort zien voor alle drie nader onderzochte locaties (Spui-Kalvermarkt, Hofplaats en Plein 23). Los van de uiteindelijke locatiekeuze is deze herziening nodig. Tegelijk is deze herziene exploitatie een randvoorwaarde voor de verdere uitwerking.

De extra geraamde programma-uitgaven omvatten uitgaven voor: actualiseren en onderhoud van programmering, simulaties, afschrijving en financiering, websites, evenementen, conferenties, exposities en marketing.

De geraamde post apparaatsuitgaven is daarnaast verhoogd, uitgaande van 4 extra formatieplaatsen (projectmanagement, communicatie, marketing en evenementencoördinatie).

Toename van de geraamde inkomsten

Deze is opgebouwd uit de bijdrage van de begroting van de Tweede Kamer, hogere inkomsten door aanpassing van de entreprijs en/of te verwachten bezoekers en hoger inkomsten door de verhuur van de in het programma van eisen opgenomen winkels en caféruimte.

De inkomsten uit entreegelden zijn verhoogd van € 674 000 naar € 920 000. Deze toename wordt veroorzaakt door de hogere raming van de toegangsprijs van € 6,00 naar € 9,50 voor de naar schatting 80 000 betalende bezoekers. Deze verhoging van de geraamde toegangsprijs is opgenomen omdat enerzijds gebleken is dat de prijselasticiteit van musea zeer gering is (onderzoek van Berenschot in opdracht van de Commissie Cultuurprofijt). Anderzijds biedt een bezoek aan het Huis een hogere waarde door de geraamde inzet van extra middelen vanuit de begroting van de Tweede Kamer. Het geraamde tarief van € 9,50 sluit bovendien goed aan bij de tarieven die lokale musea hanteren. Afhankelijk van uitkomsten van marktonderzoek dat thans wordt uitgevoerd zal hier een nadere specificatie en bijstelling plaatsvinden. In deze raming wordt nog steeds uitgegaan van kosteloze toegang voor bezoekers tot 25 jaar. De overige inkomsten zijn verhoogd met in totaal € 100 000,-. Dit bedrag is opgebouwd uit inkomsten van 2 winkels (70m² bvo – 50m² vvo) met inkomsten van ieder € 25 000 per jaar alsmede inkomsten uit het café in het Huis door middel van verhuur of exploitatieovereenkomst van € 50 000,-.